

na ta način izrazimo „ein Kind“. — „Najbolje, da ga pomakneva k steni“, pravi v prevodu Ana (18), toda v taki situaciji bi nobena Slovenka ne rabila dvojine, ker bi se ji zdela preveč intimna.

Sicer je z navedenimi primeri že dovolj jasno označen jezik prevajavca, vendar pa naj sledi še par opazk, da ga še bolj označimo. Če pišemo „našobi“ (20), ne moremo par vrst pozneje govoriti o „našobanih ustih“, ampak „o našobljenih“. (Ta primer menda ni tiskovna napaka; mnogo je namreč slučajev, v katerih ni jasno, kdo se je mogoče zmotil, pisec ali stavec). „Pri Kipp & Gräf“ (24) je ravno tako slovensko kakor bi bilo „Pri Zalta & Žilič“! „Silueta“ (56) je, če ni tiskovna napaka, prav nepotrebna korektnost. Čudna zveza je „zelo naglušna“ (70) za onega, ki mu je „nagluh, naglušen“ enako „nekoliko gluha“. „Veke“ nam. „veka“ piše prevajavec pod vplivom onih štajerskih narečij, ki spreminjajo nekatere neutra v feminina. S tem, da je v odstavku „Potem je prišla solnčna cesta..., svobodno dviga kvišku“ (25) spremenil opisujoči sedanjik v perfekt, je temu odstavku vzel mnogo njegove izrazitosti in učinkovitosti. Sploh kaže jezik prevoda, da Klopčič svojevrstnemu stilu Franka ni bil kos; to lahko na številnih trdotah opazi celo oni, ki prevoda ne primerja z izvirnikom.

J. A. Glonar

Izza mejâ

Slovenska delavska mladina v USA in njeno glasilo

Slovenski živelj, ki se je izselil s trebuhom za kruhom pred vojno in potem v povojnih letih v razne evropske in prekomorske države, menda nikjer ne nadaljuje svojega političnega in kulturnega življenja v tako obilni meri kakor v Združenih državah Sev. Amerike (USA). Tu se naši izseljenci udeležujejo v vseh panogah javnega življenja, dosegajo vsa mogoča mesta v poklicnem, korporacijskem in samoupravnem življenju in njihovo društveno življenje je nad vse živahno. Kdor bi hotel o tem dvomiti, naj si samo ogleda seznam slovenskih kulturnih društev in njihovega delovanja, ki ga je sestavil v letošnjem Ameriškem družinskem koledarju za 1935 Frank Zaitz iz Chicaga, Ill., in ki obsega celih 38 strani osmerke. Ogromno je delo, ki so ga izvršila ta večinoma delavska kulturna društva v USA brez vsake podpore one stare domovine, ki je čakala vedno samo na njihove dolarje, dala pa ni svojim rojakom razen redkih priložnostnih fraz ničesar. In kar jim je dala, jim je navadno dvojno ali trojno zaračunala. Poglejmo kulturno življenje po množini slovenskih delavskih in narodnih domov, ki so jih postavili naši rojaki! Tudi o njih je v imenovanem koledarju za 1931 seznam Franka Zaitza. In časopise naših rojakov! Pri vsej tej strašni krizi, ki jo doživljajo ameriški Slovenci z vsemi drugimi Američani vred, imamo še danes v USA 5 slovenskih dnevnikov, ozir. listov, ki izhajajo petkrat na teden, 5 tednikov, 1 štirinajstdnevnik in 5 mesečnikov. Skupaj torej 16 listov. In še nekaj koledarjev itd. po vrhu. Pa njihove podporne organizacije! Koliko dela, koliko samopomočnega in vzajemno podpornega duha so pokazali naši „Amerikanci“ v vseh panogah svojega organizacijskega in socialnega udejstvovanja! Ob vsem tem pa bijejo sredi ameriškega morja boj za svoj narodnostni in v zadnjih letih predvsem za svoj socialni in materijelni obstoj.

Meje v USA so zaprte. Dotoka novih svežih slovenskih sil že nekaj let ni več. Dotok ni dovoljen in tako se naša organizacija v USA ne oplaja s svežimi

silami od doma, zlasti pa trpi pri tem slovenstvo naših izseljencev. Stari umirajo naravne in samovoljne smrti, umirajo od nezgod in nesreč. Število starih rojakov se krči. Novih slovenskih izseljencev pa kakor že rečeno ni. Emigracija se pomlaja in izpopolnjuje s svojim lastnim podmladkom iz prve, iz druge, pa tudi že iz tretje generacije. Ta podmladek delavskega človeka, ki že sam ni bil dobro večš slovenskega jezika, marveč je govoril večinoma ameriško slovenščino („amerikanščino“), če že ne samo različnih krajevnih narečij, pa je daleč od slovenskega narodnega pripadništva. Nujna potreba vsakdanje življenske borbe sili k poznanju angleškega jezika, okolica je večinoma drugorodna; šole so angleške, zavest angleška in koncem koncev nastane, če že ne v prvi, pa v drugi generaciji iz takega nekdanjega „Hunkyja“ ali „Bohunka“ stoodstotni Američan, ki mu za njegovo, ozir. njegovih staršev in dedov poreklo ni več dosti mar. Tako se utaplja naša emigracija v tujem morju, kjer nudi dotok anglosaški narodnosti in plemenu. Je to neizogibna posledica naravnih zakonov, posledica razvoja tu in tam. S to usodo naše emigracije se bomo morali spoprijazniti in mogoče jo bo na kak način zavirati, preprečiti pa nikakor ne. Če se ozremo na splošno človeški razvoj, nam je to preminevanje slovenstva v Združenih državah umevno in jasno, ali če se omejimo na narodnostni in narodno kulturni razvoj, pa se moramo pri tem dejstvu pomuditi nekoliko delj. In problem, ki ga postavlja to dejstvo, je problem slovenske mladine v USA, zlasti slovenske delavske mladine, ki ima večino.

Ta delavska mladina se razvija dosledno po zgoraj navedenih smernicah. Večina slovenskih in drugorodnih podpornih društev v Ameriki je v zadnjih letih, ko je bilo zaradi izseljenske kvote treba vse bolj resno misliti na naraščaj, ki je bil rojen v Ameriki, bila primorana ustanoviti tkzv. „angleško poslujoča društva“. Poleg večine društev, ki poslujejo seveda še naprej v slovenskem jeziku, in so njih člani pretežno starejši, tostran velike luže rojeni rojaki, je bilo treba ustanoviti še društva za mladino teh slovenskih ali drugorodnih staršev, ki niti ne zna jezika svojih staršev ali pa samo slabo, in ta društva delujejo sicer zelo živahno, vendar v angleško-ameriškem duhu. Slovenska Narodna Podporna Jednota v Chicagu, največja podporna organizacija slovenskih izseljencev v USA (ki ima še zdaj v krizi do 50.000 članov in preko 600 krajevnih društev), jih ima že celo vrsto in večinoma nosijo borbena imena: „Pioneer“, „Strugler“, „Comrades“ itd. Ta društva imajo celo svoje glasilo, ki ga izdaja chicaško društvo SNPJ št. 559 „Pioneer“ pod nazivom „Pioneer Bulletin“ že od oktobra 1929. Ureja ga bivši drugi podpredsednik S. N. P. J., ki je določen kot zastopnik za ta angleško poslujoča društva. Donald J. Lotrich. To društvo ima v Chicagu tudi slovensko manjšinsko šolo! Slovenska mladina pa išče sredi potrebe po življenskem obstoju tudi nekaj, kar bi ji nudilo duševen obstoj in duševno hrano v materinščini. Niso za to prikladna glasila in izdanja za odrastle, nego potrebna je njim primerna duševna hrana.

In to imajo — k sreči! Imajo svoje glasilo v mesečniku, ki je pri nas vse premalo znan in vse premalo cenjen, ki mu je naziv „Mladinski list“. List izdaja Slovenska Narodna Podporna Jednota v Chicagu za člane svojega mladinskega oddelka. Izhaja od julija 1922 ter ima danes naklade do 8000 izvodov. Dosledno razvoju ima polovico slovenskega in polovico angleškega čtiva. Uredniki so mu bili Andrew Kobal, Louis Beniger, v zadnjih letih (od 1929 dalje) pa Ivan Molek, znani slovenski pisatelj in uredniki dnevnika „Prosvete“.

„Mladinski list“ je žarišče za obstoj naše slovenske mladine v USA. Ob desetletnici si ga lahko malo ogledamo, dasi so jubilejni dnevi že pretekli.

Jasno je, da je list prilagoden potrebam in smotrom organizacije, katere mladino vzgaja v prvi vrsti. List je povsem delavsko in socialno usmerjen in odgovarja z vsem svojim gradivom potrebam in zahtevam modernega mladinskega lista. Vsi prispevki, pesmi, povesti, članki, slike in drugo so ubrani v to smer, ki edino lahko nudi zagotovilo za boljši socialni obstoj in za boljše bodočnost slovenskega življa v hiperkapitalistični državi, kakršne so USA. Vse te pogoje izpolnjuje list zlasti pod uredništvom Ivana Molka, in si je prislužil s to svoje smerjo že tudi napad v neki številki lanskega „ženskega sveta“ v Ljubljani.

„Iz življenja za življenje“ je geslo današnje pedagogike. Pripravljaj otroka na borbo v življenju, da ga to življenje, ko stopi vanj, ne bo razočaralo in vrglo v obup. Mladina naj se že v mladosti pripravi na trdost in krutost življenja, na neizprosni boj za obstanek in na vse njegove posledice, saj današnji kapitalistični družabni in gospodarski red vsak dan huje stopnjuje borbo za vsakdanji kruh. Mladenič in mladenka, ki sta že pred vstopom v življensko borbo, torej najkasneje do 14. leta, prenehala sanjati o rajju na tem svetu, sta za ta življenski boj sposobna in ne bosta iskala v obupu izognitve razočaranju. Morda bo to najboljši branik proti „begu iz življenja“, ki mu pa nekateri z mnenjem, da je to potrebna selekcija značajev in za življenski obstoj zmožnih bitij, tudi ne nasprotujejo.

„Mladinski list“ vrši torej vzgojo v tem smislu. Socialno usmerjene pesmi, pesmi izvirajoče in opisujoče življenje, življenski in razredni boj, socialne razmere, socialna nasprotstva in pod. tvorijo nekak uvod v vsako številko. Glavni sotrudniki tega dela sta ameriški rojakinji Katka Zupančič, Anna P. Krasna in znani naš socialni pesnik ter naš sotrudnik Mile Klopčič. Katka Zupančič je doma iz Bele Krajine in je prišla v Ameriko pred 10. leti. Doma je bila učiteljica in tudi zdaj poučuje v slovenski šoli, ki jo vzdržuje v Chicagu zgoraj omenjeno angleško poslujoče društvo „Pioneer“. Njen soprog je poštni uradnik v Chicagu. Anna P. Krasna je doma iz Vipavske doline in je prišla v Ameriko po svetovni vojni kot mlada deklita. Je samoukinja ter nastopa zelo često in uspešno tudi s predavanji. Stanuje v Parkhillu, Pa.; njen soprog je rudar. Pesmi Katke Zupančičeve in Anne Krasne so polne ameriškega življenja, polne doživetja, socialnega nastrojenja in v kolikor imata kje rima in ritem svoj nedostatek, odtehta to slabost vsebina. Vsebina, sem rekel, ki je morda tendenčna pa se drži smernic, ki sem jih navedel v prejšnjem odstavku. Potem najdemo tu še pesmice Otona Župančiča, Frana Levstika in vseh mogočih pesnikov naše mladine. Pred leti je polnil z izvirnimi pesmicami predale tega lista nesrečni belokranjski učitelj in pesnik Albin Čebular, ki je prispeval tudi precej izvirnih slik.

Prozaični del pa ima poleg že omenjenih treh sotrudnikov pesniškega dela (Zupančičeve, Krasne in Klopčiča) predvsem še sotrudnika v mladem Ivanu Jontezu iz Clevelanda, O. Ivan Jontez, rodom iz Cerkelj na Gorenjskem, je tudi samouk. Doma je bil za hlapca in težaka, ko pa je po svetovni vojni odšel v Kanado, potem v USA, je delal to in ono, se izobraževal in postal kmalu novinar in pisatelj. V ameriških slovenskih listih je objavil že celo vrsto uspešnih povesti in nekaj romanov iz delavskega, ozir. izseljenskega življenja naših rojakov v USA in Kanadi. Potem sodelujejo tu urednik Ivan Molek, delavec Nace Žleberger iz Pork Pikneya, Pa., in še precej drugih sotrudnikov.

Mladinski list je tudi bogato opremljen s slikami, ki so vse umetniške, fotografične, ozir. sicer primerne za oplemenitenje mladega človeka. Ob koncu slo-

venskega dela imamo „Naš kotiček“, kamor pošiljajo slovenski otroci svoje dopise. Če primerjamo te dopise s sličnimi kotički v naših domačih mladinskih listih, opazimo na prvi pogled veliko razliko: otroci opsujejo tu življenje v svojih družinah, v naselbinah, razmere v krajih, kjer bivajo, in vse ima znatno večji realni, življenjski in socialni navdih kakor pa res „otročji“ dopisi pri nas doma. Veliko več življenja, veliko več borbe in nekega razumevanja za socialne razmere je v teh dopisih. Teh dopisov je vedno več v slovenskem jeziku. V tem oziru je torej zaznamovati viden napredek.

Angleški del obsega ostalih 16 strani vsake številke. Urejen je v istem smislu kakor slovenski del in sodelujejo v njem večidel angleški avtorji. Vendar je treba poudariti, da je ta del z nazivom „Juvenile“ (Monthly Magazine For Young Slovenes in America) že mnogo pripomogel k seznanjenju ameriške mladine s staro domovino in s kulturo v njej. V letu 1928. je izhajala v njem cela serija sestavkov o naših slovenskih pisateljih izpod peresa Antona Družine. Stritar, Erjavec, Jurčič, Vodnik, Aškerc, Levstik, Gregorčič, Prešeren in Cankar so bili na vrsti. K temu je bilo vedno nekaj sestavkov v izvorniku, nekateri pa tudi v angleščini. Prevedenega je bilo nekaj Cankarja, Jurčiča in Stritarja. Leta 1927. imamo v njem dolgo zgodovino Jugoslovanov z mnogimi slikami jugoslovanskih krajev (The Earlier History of the Southern Slavs). Dalje so tu slovenske lekcije itd. Zelo bogat je pa v tem delu kotiček pod nazivom „Chatter Corner“, ki že sam dokazuje, koliko zna naša mladina v USA več angleški kakor pa slovenski. Med ilustracijami je izšlo več posrečenih slik našega rojaka Stanka Želeta, ki pridno slika in je ilustriral tudi že nekatere v Ameriki izišle slovenske knjige.

Tak je torej vodilni list naše mladine v USA. Po mojem mišljenju je eden najboljših slovenskih mladinskih listov in ima vse odlike, ki so potrebne za mladinski list, zlasti pa še za mladinski list slovenske delavske mladine. Ta list pomaga pri uvajanju ameriške slovenske mladine v trdo življensko borbo in obenem pomaga pri vzdrževanju slovenskega rodu tam preko.

In mladina? Ta gre danes, v kolikor je že ni pritegnilo in preprčalo delavsko gibanje, za amerikanizmom. Amerikanizmu sta pa pogoj do skrajnosti razvit individualizem ter do viška stopnjevan boj in lov za uspehi, torej cilji in težnje, ki so povsem v nasprotju s težnjami današnje dobe, pa če se oziramo tudi na njene izrodke. Vso ameriško mladino z našo slovensko vred bi bilo treba usmeriti, če že ne takoj v socializem, pa vsaj v socialno čuvstvovanje in socialno dovzetnost, ki bi potem nudila pripravo za zahteve današnje dobe. Taka mladina bo šele dosegla preobrat USA in njih gospodarskega razvoja v smeri k socializaciji in ureditvi gospodarstva. In ko bo mladina v USA to dosegla — nje glavna in zgodovinska naloga je pač v tem — tedaj bo obenem rešeno tudi že jezikovno vprašanje dobi in časovnim zahtevam primerno. In da vrši „Mladinski list“ pri vsem tem preobraževanju slovenske in ameriško-slovenske mladine nad vse važno nalogo, je tudi jasno.

Kdor se bo bavil z vprašanjem naše mladine tu in naše mladine tam preko velike luže, naj si bo svest velike važnosti vseh navedenih vprašanj in jasen mu bo pogled.

Mladina slovenskih izseljencev v USA pa gre svojo pot, ki bo tem sigurnejša in tem bolj ravna, kolikor bolj bo mogoče „Mladinskim listom“ in njim sličnim činiteljem vršiti dano nalogo. In v tem sta njihov pomen in važnost.

Cvetko Kristan